

Брюксел, 30.11.2016 г.
COM(2016) 860 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ И ЕВРОПЕЙСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА**

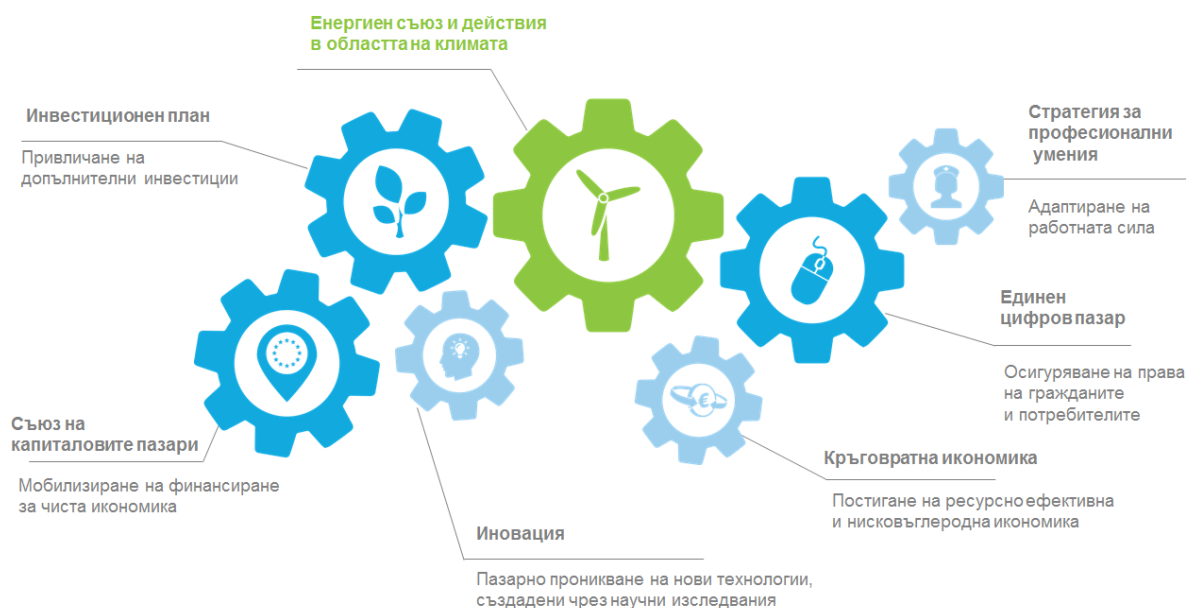
Чиста енергия за всички европейци

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Енергийният съюз е един от десетте приоритета на Комисията „Юнкер“. Насочен към модернизирване на икономиката на ЕС, той действа съвместно с други водещи инициативи, като Цифровия единен пазар, Съюза на капиталовите пазари и Плана за инвестиции за Европа, с оглед на създаване в Европа на работни места, постигане на стопански растеж и привличане на инвестиции.

Настоящият пакет от документи представлява възможност за ускоряване както на прехода към чиста енергия, така също и на стопанския растеж и на създаването на работни места. Чрез мобилизиране допълнително на 177 милиарда евро годишно публични и частни инвестиции през периода от 2021 г. нататък, този пакет от документи може да генерира до 1 % ръст на БВП през следващото десетилетие и да създаде 900 000 нови работни места¹. Също така, той обуславя намаление на въглеродната интензивност на икономиката на ЕС в 2030 г. с 43 % спрямо настоящото равнище², като електроенергията от възобновяеми източници ще представлява около половината от електроенергийния микс в ЕС³.

Фигура 1: Модернизация на икономиката — Ролята на Енергийния съюз и на действията в областта на климата

„Парижкото споразумение е първото по рода си и неговото сключване нямаше да е възможно без активната роля на Европейския съюз. С днешното действие продължаваме да играем водеща роля и да доказваме, че заедно страните от

¹ Оценка на въздействието на изменението на Директивата относно енергийната ефективност, SWD (2016) 405.

² Основни резултати от Оценката на въздействието на изменението на Директивата относно енергийната ефективност, SWD (2016) 405.

³ Оценка на въздействието на изменението на Директивата относно енергията от възобновяеми източници, SWD (2016) 418.

Европейския съюз постигат резултати.“ – изявление на **Жан-Клод Юнкер** по повод ратифицирането от ЕС на Парижкото споразумение, 4 октомври 2016 г.

Енергийният сектор е важен за европейската икономика — енергийните цени влияят на конкурентоспособността на стопанството като цяло и формират средно около 6 % от годишните разходи на домакинствата⁴. В енергийния сектор работят близо 2,2 милиона души в 90 000 предприятия в Европа⁵, които дават 2 % от общата добавена стойност⁶. Той е свързан с процъфтяващ промишлен отрасъл, осигуряващ необходимите съоръжения и услуги, не само в Европа, но и из целия свят. Разработването на възобновяеми енергийни източници и на енергийни продукти и услуги доведе до създаването на нови стопански дейности в Европа, осигуряващи на европейците нови източници на работни места и стопански растеж. Въздействията на Енергийния съюз за създаването на работна заетост достигат далеч отвъд рамките на производството на енергия. Над един милион работници например са заети, пряко или косвено, в отраслите, свързани с енергията от възобновяеми източници⁷ и около един милион в сектора, свързан с енергийната ефективност⁸.

Енергийният съюз представлява основното направление и принос на ЕС за реализация на глобален и цялостен преход към нисковъглеродна икономика. Европейският съюз договори и постигна сключването на Парижкото споразумение от миналия декември и, благодарение на бързото му ратифициране от страна на ЕС, това първо глобално споразумение за смекчаване на ефекта върху изменението на климата влезе в сила преди да е изминала и една година от подписването му, а именно на 4 ноември 2016 г. Парижкото споразумение дава ясна и амбициозна посока за постигането на инвестиции в нисковъглеродни иновации. Приоритетът сега е да се изпълнят амбициозните ангажименти в областта на климата, поети съгласно Парижкото споразумение, и това до голяма степен зависи от прехода към чиста енергийна система, тъй като две трети от емисиите на парникови газове са в резултат от производството и използването на енергия.

Също така е важно да се осигурят ползи за всички европейци от прехода към чиста енергия. Всички потребители — без да се забравят уязвимите или енергийно бедните хора — следва да се чувстват като участници в него и да имат осезаеми ползи от достъпа до по-сигурна, чиста и конкурентноспособна енергия — каквито са ключовите цели на Енергийния съюз. Комисията вече представи Рамковата стратегия за Енергиен съюз⁹, предложения за сигурност на газовите доставки¹⁰, Системата на ЕС за търговия с

⁴ COM(2016) 769;

⁵ EU energy in figures, Statistical Pocketbook 2016 (Енергетиката на ЕС в числа, Джобен статистически справочник 2016).

⁶ Евростат — национални отчети.

⁷ EurObserv'ER, The State of Renewable Energies in Europe, 15th edition, 2015 (2014 figures) — Състоянието на ползването на възобновяеми енергийни източници в Европа, 15-то издание, 2015 г. (с данни за 2014 г.)

⁸ Study on Assessing the Employment and Social Impact of Energy Efficiency (Проучване на въздействието върху работната заетост и социалните въздействия на енергийната ефективност).

⁹ COM(2015) 80.

¹⁰ COM(2016) 52.

емисии¹¹ и свързаните с нея правила за споделяне на усилията¹² и за земеползването и горското стопанство¹³, както и стратегията за транспортна мобилност с малки емисии¹⁴.

Както е обявено в Работната програма на Комисията за 2017 г.¹⁵, днес Комисията представя регулаторни предложения и улесняващи мерки, имащи за цел модернизиране на икономиката и увеличение на инвестициите в секторите, свързани с чиста енергия.

Представените в пакета регулаторни предложения и улесняващи мерки са насочени към ускоряване, преобразуване и консолидиране на прехода към чиста енергия на икономиката на ЕС, съпроводено със създаване на работни места и растеж в нови икономически сектори и бизнес модели.

Законодателните предложения обхващат областите на енергийната ефективност, енергията от възобновяеми източници, устройството на електроенергийния пазар, сигурността на енергийните доставки и правилата за управлението на Енергийния съюз.

Представеният пакет от документи има три основни цели:

- **Поставяне на енергийната ефективност на първо място**
- **Постигане на глобално лидерство в областта на енергията от възобновяеми източници**
- **Осигуряване на справедливи сделки за потребителите**

Улесняващите действия включват инициативи за ускоряване на иновацията в областта на чистата енергия и за саниране на сградите на Европа, както и мерки за: насърчаване на публичните и частните инвестиции и постигане на максимален резултат от наличния бюджет на ЕС; насърчаване на промишлените инициативи за подобряване на конкурентоспособността; смекчаване на социалното въздействие на прехода към чиста енергия; включване на многобройни действащи лица — от една страна националните, местни и общински власти в държавите членки, и от друга страна предприятия, социални партньори и инвеститори, така че да се постигне в максимална степен европейско лидерство в областта на технологиите и услугите в областта на чистата енергия и да бъдат подпомогнати трети страни за постигане на техните цели в областта на енергийната политика.

Настоящият пакет от документи следва да се разглежда в контекста на водещата роля на ЕС по пътя към по-находчиво използвана и по-чиста енергия за всички, така че да се приложи Парижкото споразумение, да се осигури стопански растеж, да се даде тласък на инвестициите и технологичното лидерство, да се създадат нови възможности за работна заетост и да се подобри благосъстоянието на гражданите.

За постигането на целите на ЕС за 2030 г. в областта на климата и енергетиката са необходими инвестиции в размер на около 379 милиарда евро годишно през периода

¹¹ COM(2015) 337.

¹² COM(2016) 482.

¹³ COM(2016) 479.

¹⁴ COM(2016) 501.

¹⁵ COM(2016) 710.

2020 — 2030 г.¹⁶: главно за енергийна ефективност, възобновяеми енергийни източници и инфраструктура. Европейските компании следва да имат авангардна роля за тези инвестиции. В този контекст много ще зависи от способността на европейските компании да реализират иновации. С финансиране в размер на 27 милиарда евро годишно, предназначено за публични и частни научни изследвания, развойна дейност и иновация в области, свързани с Енергийния съюз¹⁷, ЕС е в добра позиция да превърне този преход в конкретна промишлена и стопанска възможност.

Благодарение на предложените днес от Комисията политики, промишленото производство би могло да нарасне с 5 % в строителния отрасъл, с 3,8 % в машиностроенето и с 3,5 % в черната металургия, което съответства на 700 000 допълнителни работни места в строителството, 230 000 работни места в машиностроенето и 27 000 работни места в черната металургия¹⁸.

2. ПОСТАВЯНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ НА ПЪРВО МЯСТО

Енергийната ефективност е най-универсално достъпният енергиен източник. Поставянето на енергийната ефективност на първо място отразява факта, че най-евтиният и най-чист енергиен източник е енергията, която не е необходимо да бъде произвеждана или използвана. Това означава да се гарантира, че енергийната ефективност се взема под внимание в цялата енергийна система, т.е. че активно се управлява търсенето, така че да се оптимизира енергопотреблението, да се намалят разходите на потребителите и зависимостта от внос, като в същото време инвестициите в инфраструктура за енергийна ефективност се разглеждат като икономически ефективен начин за постигане на нисковъглеродна и кръговратна икономика. Това ще даде възможност за освобождаване на пазара от свръхосигуреността с енергогенериращи мощности, и особено от мощности на базата на изкопаеми горива.

В съответствие с искането на Европейския съвет от октомври 2014 г., Комисията преразглежда **целта на ЕС за енергийна ефективност** и смята, че ЕС следва да определи за 2030 г. обвързваща цел на равнището на ЕС за 30-процентно подобрене. В сравнение с приетата в 2014 г. цел за поне 27-процентно подобрене се очаква това увеличение да съответства на до 70 милиарда евро брутен вътрешен продукт и на 400 000 допълнителни работни места, както и на допълнително намаление на разходите на ЕС за внос на изкопаеми горива¹⁹. Увеличението на целта ще способства също за постигане на целите на ЕС за 2030 г. за намаляване на емисиите на парникови газове и за използване на възобновяеми енергийни източници.

Комисията предлага да се продължи и след 2020 г. действието на **задълженията за икономии на енергия**, формулирани в Директивата относно енергийната ефективност²⁰, с които от доставчиците и дистрибуторите на енергия се изисква да

¹⁶ Оценка на въздействието на изменението на Директивата относно енергийната ефективност, SWD (2016) 405 (инвестиционните суми не включват транспортния сектор).

¹⁷ Съвместен изследователски център — Информационна система за Европейския стратегически план за енергийните технологии (SETIS), предстояща.

¹⁸ Източник: Оценка на въздействието на изменението на Директивата относно енергийната ефективност, SWD (2016) 405 (подробните резултати са получени от макроикономическия анализ).

¹⁹ Оценка на въздействието на изменението на Директивата относно енергийната ефективност, SWD (2016) 405.

²⁰ COM(2016) 761;

постигат икономии на енергия в размер на 1,5 % годишно. Вече се проявиха първите ефекти от тази мярка, изразяващи се в привличане на частен капитал и съдействие за появата на нови действащи лица на пазара, като например доставчици на енергийни услуги, включително за агрегиране на енергопотребление, поради което тези действия следва да продължат и след 2020 г. С новото устройство на електроенергийния пазар допълнително ще се създадат по-равноправни условия за присъствие на пазара на дейности от страната на потреблението.

Сградите участват с 40 % в общото енергопотребление и около 75 % от тях не са енергийно ефективни²¹. Енергийната ефективност на сградите страда от недостатъчни инвестиции и от наличието на многобройни препятствия. При все че сградите редовно се ремонтират или подобряват, инвестициите за енергийна ефективност често се пренебрегват защото се конкурират за ограничен по размер капитал, както и заради липса на надеждна информация, на квалифицирани работници и съмнения по отношение на възможните ползи. При сегашния темп на саниране на около 1 % от сградите годишно ще е необходим цял век за да се обнови сградният фонд в съответствие със съвременните равнища на близко до нулевото потребление на външна енергия²². Енергийно чистите сгради са свързани не само със спестяването на енергия: те подобряват комфорта и качеството на живота, имат потенциал да включват ползване на възобновяеми енергийни източници, акумулиране на енергия, цифрови технологии, както и да свързват сградите с транспортната система. Инвестирането в енергийно чист сграден фонд може да се превърне в двигател за прехода към нисковъглеродна икономика.

Увеличаването на инвестициите за публични сгради, като например болници, училища и офиси, също зависи от наличието на частно финансиране и на частни компании, предлагащи новаторски механизми, като например договори за енергоспестяване с гарантиран резултат. Енергоспестяването може да има също положително въздействие върху публичните бюджети, като се има предвид че енергийните разходи в такива публични сгради възлизат на около 1 милиард евро годишно. От друга страна, за да се улесни инвестирането в енергийна ефективност на публични активи е необходимо правилата за инвестирането в публичния сектор и за статистическото отразяване на санирането на активите да са прозрачни и ясни. Комисията анализира, в тясно сътрудничество с държавите членки, въздействието на публичните счетоводни правила върху договорирането на енергоспестяване с гарантиран резултат и до края на пролетта на 2017 г. ще актуализира своите указания за статистическото отразяване на подобни партньорства.

Изменението на Директивата относно енергийните характеристики на сградите²³ ще ускори **темповете на саниране** на сгради чрез въвеждане на разпоредби за дългосрочни стратегии за саниране, с оглед до средата на настоящия век да се постигне декарбонизиране на сградния фонд. Предложението води също до подобряване на информацията за организаторите на проекти и инвеститорите чрез засилване на ролята на сертификатите за енергийни характеристики, осигуряване на достъп до информация

²¹ Оценка на въздействието на изменението на Директивата относно енергийните характеристики на сградите, SWD (2016) 414.

²² Оценка на въздействието на изменението на Директивата относно енергийните характеристики на сградите, SWD (2016) 414.

²³ COM(2016) 765.

за енергопотреблението при ползването на обществени сгради и свързване на интензивността на публичната подкрепа с постигнатото равнище на енергоспестяване. В предложението е включен призив към държавите членки да насочват инвестициите също и към енергийно бедните хора, тъй като енергийната ефективност е един от най-добрите начини за преодоляване на основните причини за енергийната бедност.

С оглед да се подобри **реализирането на стратегията на ЕС за транспортна мобилност с ниски емисии**, както и във връзка с нарастващото използване на електроенергия за транспортни цели, в Директивата относно енергийните характеристики на сградите се въвежда изискване за инсталиране на електрически зарядни точки. По отношение на съществуващите сгради тази разпоредба ще се отнася само за търговски сгради с повече от 10 паркоместа, за периода след 2025 г. По отношение на новите сгради или сградите, подложени на значително саниране, разпоредбата ще се отнася за жилищни сгради с над 10 паркоместа — под формата на задължение за осигуряване на предварително окабеляване, и за търговски сгради с над 10 паркоместа — под формата на задължение за инсталиране на зарядни точки. От приложното поле на това задължение могат да бъдат изключени малките и средни предприятия и публичните власти, като за последните това е поради факта, че те вече имат подобно задължение съгласно Директивата относно алтернативните горива, при условие техните зарядни точки да са публично достъпни. За да се подобри транспортната ефективност и да се насърчат дигиталните решения в областта на мобилността, настоящият пакет от документи съдържа също Стратегия на ЕС за внедряване на съвместни интелигентни транспортни системи²⁴.

С оглед допълнително да се ускори санирането на сгради и да се подкрепи преходът към енергийно чист сграден фонд, Комисията организира **Европейска инициатива за сградите** (Приложение I), включваща компонент за „интелигентно финансиране за интелигентни сгради“. Тази нова инициатива, организирана в тясно сътрудничество с Европейската инвестиционна банка (EIB) и държавите членки, може да доведе до **деблокиране на допълнителни публични и частни средства в размер на 10 милиарда евро в периода до 2020 г.** за енергийна ефективност и използване в сградите на енергия от възобновяеми източници, да помогне за създаване на поток от подходящи за банково финансиране проекти и да създаде платформа за енергийна ефективност във всяка държава членка. Инициативата има за цел също да се изгради доверие в пазара към енергийно чистите сгради, като се даде възможност на инвеститорите и другите заинтересовани лица да разполагат с данни за техническите и финансови показатели на над 7000 европейски проекта за енергийна ефективност в промишлеността и сградния сектор, както и чрез сътрудничество с финансовия сектор за консенсуална рамка за поемане (underwriting) на инвестиции за чиста енергия в сградите, която да даде възможност за по-целенасочено и стандартизирано пазарно финансиране на такива проекти. Това ще доведе до значителни подобрения в жизнения комфорт и работните условия, ползи във връзка с климата и енергоспестяването, както и работни места и инвестиции. Европейската инициатива за сградите дава възможност за засилване на европейския строителен сектор, който е изправен пред редица икономически и социални предизвикателства. Енергийната ефективност на сградите може да се превърне в една от движещите сили за модернизация на сектора и неговата работна сила.

²⁴ COM(2016) 766.

Необходимо е енергийно интензивните отрасли (напр. черната металургия и автомобилостроенето) да продължат своите усилия за подобряване на своята енергийна ефективност. Такива инвестиции обикновено се изплащат чрез намаление на енергийните разходи. Някои нови отрасли, като например отбранителния сектор, имат допълнителен — все още неизползван — потенциал за подобряване на енергийната ефективност и съответните икономии на разходи биха могли да имат пряк положителен ефект върху публичните бюджети.

Екопроектирането и енергийното етикетирание ще продължат да играят важна роля в осигуряването за потребителите на икономии на енергия и ресурси и в създаване на стопански възможности за европейската промишленост. След внимателно разглеждане, Комисията реши да насочи в още по-голяма степен тази политика към продукти, имащи най-голям потенциал за постигане на икономии — на енергия и също във връзка с кръговратната икономика.

Комисията приема пакет от документи, включващ Работен план за екопроектиране 2016 — 2019 и няколко мерки, които са специфично насочени към определени продукти²⁵. В Работния план за екопроектиране са определени приоритетите на Комисията за следващите три години, включващи прегледи на съществуващи мерки, специфично насочени към определени продукти, и актуализация на тези мерки в съответствие с техническия прогрес, както и проучвания за нови продукти с оглед на възможно въвеждане на регулаторни мерки и оползотворяване на неизползван засега потенциал. Общият потенциал за енергоспестяване чрез всички мерки, идентифицирани в работния план за екопроектиране, възлиза на 600 TWh годишно икономии на първична енергия в 2030 г., което е сравнимо с годишната консумация на първична енергия на средноголяма държава членка. Така ще се гарантира, че Европа ще продължи да има глобална водеща роля по отношение на стандартите за ефективност на продуктите и да осигурява икономически и екологични ползи за потребителите и предприятията.

3. ПОСТИГАНЕ НА ГЛОБАЛНО ЛИДЕРСТВО В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГИЯТА ОТ ВЪЗБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ

В сектора на енергията от възобновяеми източници в Европа работят над 1 100 000²⁶ души и Европа продължава да е глобален лидер в областта на вятърната енергия. 43 % от всички инсталирани по света вятърни турбини са произведени от няколко големи европейски производителя. Намаленията на разходите при слънчевите и вятърните технологии бяха предизвикани от съответните амбициозни политики на ЕС. Така технологиите за енергия от възобновяеми източници станаха по-евтини и по-лесно достъпни в цял свят. Въпреки че Европа загуби водещата си роля в производството на слънчеви фотоволтаични колектори поради конкуренцията от внос, по-голямата част от добавената стойност при инсталирането на даден слънчев фотоволтаичен колектор (над 85 %) се генерира в Европа²⁷.

²⁵ COM(2016) 773; C(2016) 7764, 7765, 7767, 7769, 7770 и 7772.

²⁶ EurObserv'ER, 15^{то} издание, 2015 г.

²⁷ Оценка на въздействието на изменението на Директивата относно енергията от възобновяеми източници, SWD (2016) 418. Вижте също следното проучване: http://gramwzielone.pl/uploads/files/Solar_Photovoltaics_Jobs_Value_Added_in_Europe.pdf.

Най-голям брой работни места в рамките на отрасъла на възобновяемите енергийни източници в Европа осигуряват секторите на вятърната енергия, на слънчевите фотоволтаични колектори и на твърдата биомаса. В слънчевия фотоволтаичен отрасъл обаче имаше загуба на работни места: в 2014 г. броят на работните места във фотоволтаичния сектор бе само с една трета над съответния брой в 2011 г., което се дължи на загубата на производствени възможности в този сектор²⁸. В сектора на вятърната енергия има най-много работни места в ЕС, свързани с възобновяемите енергийни източници. В периода между 2005 г. и 2013 г. оборотът на сектора на вятърната енергия в Европа се увеличи осем пъти и съответните приходи в ЕС се оценяват на около 48 милиарда евро²⁹. В същия период (от 2005 г. до 2013 г.) работните места в този сектор в ЕС се увеличиха пет пъти, като общият брой на всички свързани със сектора работни места през 2014 г. възлиза на 320 000 души³⁰. Комисията ще се включи също в инициативи на отрасъла, насочени към подпомагане на глобалната водеща роля на ЕС общо в сектора на технологиите за възобновяеми енергийни източници и на чистите технологии.

Европейският съвет определи **цел за поне 27-процентен дял на енергията от възобновяеми източници** в енергопотреблението в ЕС през 2030 г. Тази минимална цел е обвързваща на равнището на ЕС, но няма да бъде последвана от обвързващи национални цели. Вместо това държавите членки ще се ангажират с приноси, посочени в интегрираните национални планове в областта на климата и енергетиката³¹, които са предвидени в предложението относно управлението на Енергийния съюз и имат за цел да осигурят колективното постигане на целта на ЕС. Партньорският натиск, упражняван чрез регионалните консултации по планове и възможността Комисията да прави препоръки по тях, както и цялостната рамка на провежданата политика, определена от други законодателни актове в пакета, следва да насърчат държавите членки да поемат високи ангажименти, без да дават възможност за каквито и да са недобросъвестни практики (free-riding). Ако Комисията констатира, че би могло да се получи недостиг по отношение както на амбициозността, така и на изпълнението, по-специално във връзка с възобновяемите енергийни източници и енергийната ефективност, тя може да вземе необходимите мерки за избягване и преодоляване на всеки такъв възникващ недостиг. Равнището на целта ще бъде преразглеждано в бъдеще в съответствие с международните ангажименти на Европейския съюз.

Растежът в областта на енергията от възобновяеми източници следва да се постига чрез най-иновативните технологии, които осигуряват значителни намаления на парниковите газове. По прогнозни данни размерът на глобалния пазар за технически решения на база възобновяеми енергийни източници се оценява на около 6 800 милиарда евро за периода 2014 — 2035 г.³², с голям потенциал за нарастване, особено извън Европа. В последните години инвестициите в електрогенериращи мощности на база възобновяеми енергийни източници представляваха над 85 % от всички инвестиции за електрогенериращи мощности, и повечето от тях са били с ниско напрежение, като това на разпределителните мрежи. Новите предложения са насочени към по-нататъшно

²⁸ EurObserv'ER, 15^{то} издание, 2015 г.

²⁹ EurObserv'ER, 15^{то} издание, 2015 г.

³⁰ EurObserv'ER, 15^{то} издание, 2015 г.

³¹ Този въпрос ще бъде уреден в новия Регламент относно управлението на Енергийния съюз, COM(2016) 759.

³² International Energy Agency, World Energy Investment Outlook Special Report 2014 (Международна агенция по енергетика, Специален доклад за енергийните инвестиции в света, 2014 г.).

консолидиране на тази тенденция, например чрез отстраняване на препятствията за собствено производство на електроенергия.

Директивата относно енергията от възобновяеми източници³³, заедно с предложенията за ново устройство на електроенергийния пазар³⁴, ще формират регулаторна рамка, даваща възможност за **равноправни условия** за всички технологии, без това да излага на риск постигането на нашите цели в областта на климата и енергетиката. Електроенергията ще играе важна роля в прехода към чиста енергийна система. Делът на електроенергията от възобновяеми източници нарасна до 29 % от всичката генерирана електроенергия и ще достигне до около половината от електроенергийния микс в ЕС, главно на база на непостоянни източници като вятъра и слънцето. Голяма част от съответните инсталации ще бъдат свързани по децентрализиран начин на равнището на разпределението. Необходимо е **пазарните правила** да бъдат адаптирани, така че да се улесни това развитие, да се регулира използването на непостоянни източници и да се гарантира сигурност на електроснабдяването. Поради това новата регулаторна рамка ще осигури възможност за технологиите на база възобновяеми енергийни източници да присъстват пълноценно на електроенергийния пазар, а също и недискриминационност на пазарните разпоредби по отношение на тези технологии.

За да се постигне по-добро приспособяване към нарастващия дял на възобновяемите енергийни източници (повечето от които са непостоянни) е необходимо допълнително да бъдат развити пазарите на едро и по-специално да се осигурят адекватни правила, даващи възможност за търгуване на база кратки периоди, отразяващи потребностите във връзка с променливия режим на съответните генериращи мощности. Чрез възможността за търгуване по-близо до времето на доставка добре интегрираните краткосрочни електроенергийни пазари също така ще **възнаграждават гъвкавото пазарно поведение** както при генерирането, така и при потреблението или акумулирането на електроенергия. Освен това пазарните правила ще бъдат адаптирани, така, че производителите на електроенергия от възобновяеми източници да могат пълноценно да участват и да имат приходи във всички пазарни сегменти, включително в пазарите за системни услуги.

Приоритетното диспечериране ще бъде запазено за съществуващи инсталации, малки инсталации на база възобновяеми енергийни източници, демонстрационни проекти. За останалите инсталации, независимо от използваната технология, ще се прилагат недискриминационни правила за достъп на трета страна. Освен това, ограничаването на производството на инсталациите на база възобновяеми енергийни източници ще бъде поддържано в рамките на стриктния минимум.

Тези нови правила ще дадат възможност на производителите на електроенергия да печелят все по-големи дялове от своите приходи от пазарна търговия. При все това, възможно е пазарните приходи да не покриват изцяло капиталовите разходи за инсталации на база възобновяеми енергийни източници, особено при използването на

³³ COM(2016) 767;

³⁴ Инициативата относно устройството на електроенергийния пазар включва преработка на Директивата относно електроенергията (COM(2016) 864), преработка на регламента относно електроенергията (COM(2016) 861), преработка на Регламента относно Агенцията за сътрудничество на енергийните регулатори — ACER (COM(2016) 863) и нов Регламент относно готовността на електроенергийния сектор за посрещане на рискове (COM(2016) 862).

новопоявяващи се технологии. Инвеститорите се нуждаят от политическа предсказуемост. Поради това Директивата относно енергията от възобновяеми източници съдържа принципи, които ще се прилагат за насърчаване на използването на възобновяеми източници и след 2020 г., така че в случаите, при които са необходими субсидии да се осигури те да са разходооефективни и да свеждат до минимум изкривяванията на пазара.

За успешното интегриране на възобновяемите енергийни източници ще са необходими добре развити преносни и разпределителни инфраструктури, както и **добре взаимно свързана чрез интерконектори европейска мрежа**. Европа разполага с най-сигурната електроенергийна мрежа в света, но при все това за периода до 2030 г. ще са необходими значителни инвестиции. Комисията работи в тясно сътрудничество с държавите членки в регионален контекст (План за взаимно свързване на балтийския електроенергийния пазар, Група за свързаност на газопреносната система в Централна и Югоизточна Европа, Югозападна Европа и разположените на север морета) за улесняване на разработването на инфраструктури с ключово значение. Тя създаде също и експертна група, която да дава съвети във връзка с формулирането и реализирането на целите за взаимно свързване за периода до 2030 г.

Недостатъчно е бил използван потенциалът на **отоплението и охлаждането** да имат принос за постигането на общата цел за използване на възобновяеми енергийни източници. Цялостният подход по този въпрос е формулиран в Стратегията относно отоплението и охлаждането³⁵. Настоящите предложения ще насърчат държавите членки да увеличават своите дялове на възобновяеми горива в отоплението и охлаждането, както и операторите на системи за топлоснабдяване и квартално охлаждане да отворят своите мрежи за конкуренция и да насърчават използването например на термопомпи.

Енергията от биомаса има голям дял в нашия енергиен микс от възобновяеми източници и този дял ще продължава да е голям и в бъдеще. Енергийното използване на биомасата създава работна заетост и икономическо развитие в селскостопански райони, замества изкопаеми горива и допринася за постигането на сигурност на енергийните доставки.

Ще се насърчава разработването на **усъвършенствани алтернативни горива за транспортни цели** посредством предоставяне на доставчиците на горива на мандат за смесване, като в същото време постепенно ще се намалява приносът на базиращите се на хранителни вещества биогорива за постигане на целта на ЕС в областта на енергията от възобновяеми източници. Подкрепата за електрификация на транспорта е друга ключова цел на регулаторната рамка за електроенергийния пазар и тя ще бъде засилена чрез разпоредби, свързани с електроенергийния пазар на дребно.

Твърдата биомаса, която понастоящем се използва за производство на топлинна енергия и електроенергия в ЕС, е главно от местни или областни източници, базира се на остатъци от горското стопанство и при сегашните равнища нейното използване е като цяло благоприятно във връзка с изменението на климата. Съществуват обаче безпокойства, че при по-голяма степен на използване съответните въздействия върху климата може да се влошат. За осигуряването на ползи във връзка с климата в дългосрочен план е необходимо да се ограничи допълнителният натиск върху горите.

³⁵ COM(2016)51.

Съществува необходимост от по-големи **синергии между кръговратната икономика** и различните видове ползване на биомаса, особено като се има предвид фактът, че дървесината може да бъде използвана за редица продукти с по-голяма добавена стойност в сравнение с енергийното ѝ използване. С оглед на максимално насърчаване на синергиите следва да се предоставя публична помощ само на ефективното преобразуване на биомасата в енергия, независимо дали тази помощ е под формата на финансова подкрепа или на преференциален достъп до мрежата, освен в случаите на надлежно обосновани нужди за гарантиране на сигурността на доставките на електроенергия.

Понастоящем по-голямата част от биомасата, използвана за производство на топлинна енергия и електроенергия, произхожда от горското стопанство. В различните части на ЕС, както и извън него, съществуват големи различия по отношение на горите и тяхното стопанисване. Държавите членки на ЕС са разработили национално законодателство относно **устойчиво развито стопанисване на горите** и си сътрудничат помежду си, например в рамките на процеса „Forest Europe“. Няколко държави членки, които внасят големи количества биомаса за енергийни цели, са въвели специални схеми за гарантиране на устойчиво развитие добив на биомасата и в съответствие с предложението на Комисията ще могат да продължават да прилагат такива схеми. Също така, Европейската комисия ще продължи да подкрепя използването на устойчиво добита дървесина посредством политиката на ЕС за развитие на селските райони. Тези равнища на действие са взаимно допълващи се при подпомагането на устойчиво развитите практики при стопанисването на горите.

Поради това Комисията предлага да се разшири обхватът на съществуващите европейски критерии за устойчивост, така че да бъдат обхванати всички видове енергийни приложения на биомаса. Предлага се нов подход за горската биомаса, основаващ се върху съществуващото законодателство за устойчиво развито стопанисване на горите и адекватно отчитане на емисиите на парникови газове от земеползването и горскостопанския сектор в страната на произход на биомасата. Развитието в областта на добива на биомаса и нейното енергийно използване ще бъдат подложени на мониторинг и преразглеждане, предвидени в Регламента относно управлението на Енергийния съюз.

4. ОСИГУРЯВАНЕ НА СПРАВЕДЛИВИ СДЕЛКИ ЗА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

Потребителите следва да заемат централно място в Енергийния съюз. Енергията представлява стока с ключово значение, която е абсолютно необходима за цялостно присъствие в съвременното общество.

Необходимо е преходът към чиста енергия също така да бъде извършен по справедлив начин за тези сектори, региони или уязвими части от обществото, които се засягат от този преход.

Комисията предлага да реформира енергийния пазар, така че **да се увеличат правата на потребителите** и да им се даде възможност в по-голяма степен да контролират своя избор във връзка с енергопотреблението. За предприятията това е свързано с по-голяма конкурентоспособност. За гражданите това означава по-добра информираност, възможност да станат по-активни на енергия пазар и в по-голяма степен да контролират своите енергийни разходи.

Първата стъпка за поставяне на потребителите на централно място в Енергийния съюз е да им бъде осигурена по-добра **информация** за тяхното енергопотребление и съответните им разходи. В предложенията е предвидено изискване потребителите да бъдат оборудвани с интелигентни измервателни уреди, да им се дават ясни сметки, както и условия за по-лесна смяна на доставчика. Съгласно предложенията този вид смяна се улеснява благодарение на премахване на таксите за приключване на договорите. Надеждна информация за наличните оферти ще се осигурява чрез сертифицирани инструменти за сравнение. Предложенията предвиждат по-надеждни сертификати за енергийните характеристики, включващи показател за „интелигентност“.

В рамките на настоящия пакет от документи Комисията увеличава прозрачността чрез своя **Втори двугодишен доклад относно енергийните разходи и енергийните цени**³⁶. Цената на енергията влияе върху нашия избор на енергиен микс, върху разходите на нашите домакинства и върху конкурентоспособността на Европа. Със своята 74-процентна зависимост от внос, Европейският съюз продължава да бъде изложен на непостоянните и глобално определяни цени на изкопаемите горива. В последните години глобалните тенденции доведоха до намаление с 35 % на европейската „сметка за внос на енергия“ и това допринесе за икономически растеж. Цените на едро на електроенергията са на най-ниското си равнище от 12 години насам, газовите цени паднаха с 50 % в сравнение с 2013 г., а цените на нефта — съответно със 60 % в сравнение с 2014 г. Намаляха различията в енергийните цени в сравнение с други икономики по света.

Но тенденциите са по-различни при цените за крайните потребители в домакинствата. Ефектът на намаляващите цени на енергията бе компенсиран от увеличаващите се мрежови разходи и националните данъци и такси, тъй като енергията често се използва като данъчна основа за осигуряване на така необходимите бюджетни приходи. Електроенергийните цени на дребно са се повишавали с 3 % годишно от 2008 г. насам, а газовите цени на дребно — съответно с 2 %. В резултат има известно повишение на енергийните разходи, достигнали почти 6 % от общите разходи на домакинствата.

Регулаторните промени, които се въвеждат с настоящия пакет от документи, както и преминаването от конвенционално централизирано генериране на енергия към децентрализирани, интелигентни и взаимно свързани пазари, ще даде също възможност на потребителите сами да генерират енергия, да я акумулират, споделят, потребяват или продават обратно на пазара — директно или посредством енергийни кооперативи. Потребителите ще могат да предлагат реагиране на потреблението в зависимост от моментното натоварване (demand response) — директно или посредством дружества за енергийно агрегиране. Новите интелигентни технологии ще направят възможно за потребителите — ако те изберат да постъпват така — да контролират и активно да управляват своето енергопотребление, като в същото време подобряват своя комфорт. Тези промени ще улеснят домакинствата и предприятията да участват по-активно в енергийната система и да реагират на ценови сигнали. За тази цел е необходимо също да се премахнат лимитите на цените на едро и дребно, като в същото време бъде осигурена цялостна и адекватна защита на уязвимите потребители в сектора на домакинствата. Новите регулаторни предложения ще създадат също възможности за нови и иновативни компании да предлагат на потребителите повече и по-добри услуги.

³⁶ COM(2016) 769.

Това ще улесни иновацията и цифровизацията и ще помогне на европейските компании да осигуряват енергийна ефективност и нисковъглеродни технологии.

Енергийната бедност представлява значително предизвикателство на много места в ЕС и тя се дължи на ниски доходи и енергийно неефективни жилища. През 2014 г. домакинствата с най-ниски доходи в ЕС са изразходвали за енергия близо 9 % от всичките си разходи³⁷. Това представлява 50-процентно увеличение в сравнение с 10 години по-рано и то е много по-голямо в сравнение с увеличението средно за всички домакинства. В настоящия пакет от документи е формулиран нов подход за защита на уязвимите потребители, който включва също подпомагане на държавите членки да намаляват енергийните разходи чрез подкрепяне на инвестиции за енергийна ефективност. В предложенията на Комисията във връзка с енергийната ефективност се съдържа изискване към държавите членки да вземат предвид енергийната бедност, като се изисква известен дял от мерките за енергийна ефективност да се прилагат приоритетно в енергийно бедни домакинства и в социални жилища. Също и техните дългосрочни стратегии за саниране на сгради следва да допринасят за облекчаване на енергийната бедност. Освен това, като част от процеса на управление на Енергийния съюз, държавите членки ще са длъжни да провеждат мониторинг и да докладват за енергийната бедност, а Комисията ще улеснява обмена на добри практики. Също така, в съответствие с усилията за увеличение на правата и защита на потребителите, Комисията предлага да се въведат някои предпазни процедури преди да може да бъде прекъснато снабдяването на някой потребител. Освен това Комисията създава Обсерватория на енергийната бедност, която да осигурява по-добри данни относно проблема и неговите решения, както и да съдейства на държавите членки в техните усилия за борба с енергийната бедност.

5. УЛЕСНЯВАЩИ МЕРКИ

ЕС вече изпълнява редица дейности в подкрепа на прехода към чиста енергия, както и за следните три ключови приоритета: поставяне на енергийната ефективност на първо място; глобално лидерство в областта на възобновяемите енергийни източници и справедливи сделки за потребителите. Но е необходимо да се извършат още неща.

От една страна, защото това означава да се определи регулаторна рамка на ЕС за периода след 2020 г. — което е свързано с предложенията относно устройството на пазара, енергийната ефективност, възобновяемите енергийни източници и управлението на Енергийния съюз, които допълват вече представените от Комисията предложенията относно действията в областта на климата и транспортната мобилност с малки емисии³⁸.

Необходимо е ЕС също да улеснява прехода към чиста енергия и чрез други средства в своя инструментариум. Това включва използване на широк спектър от политики на ЕС: ефективно правоприлагане на регулаторната уредба на ЕС, финансиране от страна на ЕС по ефективен и последователен начин и насърчаване на партньорства със заинтересовани страни.

³⁷ Вж. Работния доклад относно енергийната бедност (бележка под линия 4).

³⁸ Вж. Съобщението „Ускоряване на прехода на Европа към нисковъглеродна икономика“ (COM(2016) 500) и Съобщението относно Европейска стратегия за транспортна мобилност с ниски емисии (COM(2016) 501).

Преходът към чиста енергия няма да може да бъде реализиран без **съвместно действие на множество заинтересовани страни** от гражданското общество, както и на областно и местно равнище. Необходимо е общини, области, предприятия, социални партньори и други заинтересовани страни да участват активно в дискусиите относно енергийния преход, по-специално в контекста на Интегрираните планове в областта климата и енергетиката, така че тези планове адекватно да съответстват на нуждите на различните териториални единици.

Необходимите действия ще се променят с времето. В рамките на своя годишен доклад за състоянието на Енергийния съюз, Комисията ще докладва за прилагането на действията за ускоряване на прехода към чиста енергия, както и за настоящия пакет от документи, и ще добави допълнително дейности, в съответствие с нуждите.

За да се засили европейската конкурентоспособност и въвеждането на чисти енергийни технологии, Комисията представя като част от настоящия пакет от документи **инициатива за ускоряване на иновацията в областта на чистата енергия**³⁹. В тази инициатива са формулирани набор от специфични мерки за подобряване на регулаторната, икономическата и инвестиционната среда за новаторство в областта на областта на чистите енергийни технологии и системи. Въз основа на Европейския стратегически план за енергийните технологии (SET Plan) и на Стратегическата програма за изследвания и иновации в областта на транспорта (STRIA), това включва също и ограничен брой приоритети за научни изследвания, иновация и конкурентоспособност във връзка със стратегическите цели на настоящия пакет от документи. Това по-голямо приоритизиране ще допринесе за пренасочване на значителен дял от ресурсите по програмата „Хоризонт 2020“ (поне 2 милиарда евро) и ще представлява ориентир за публичната подкрепа и частните инвестиции в целия ЕС. Освен това Комисията ще използва нов подход за финансиране на подпомагането на високорискови и високоефективни иновации в областта на чистата енергия и ще увеличи обема на дейностите на Европейския иновационен и технологичен институт (European Institute of Innovation and Technology), по-специално на съответните Общности за знания и иновации (Knowledge and Innovation Communities — KICs) за насърчаване на предприемачеството и пазарното проникване на иновативни нисковъглеродни и енергоефективни решения.

За да може да се постигне стопански растеж и да се създават работни места е необходимо промишлеността на ЕС да бъде в авангарда на прехода към чиста енергия. Комисията ще подкрепи **инициативи с водеща роля на промишлеността** за постигане на глобална лидерска роля на ЕС в областта на енергийно чистите и нисковъглеродни технологични решения. Тези инициативи следва да са насочени към укрепване на промишлените звена в цялостната верига на създаване на стойност и към включване на нестопански действащи лица, като например социални партньори и организации на потребителите. Също така, Комисията ще обсъди със съответните заинтересовани страни необходимостта от създаване на „промишлен форум за чиста енергия“, който да включва хора от различни отрасли (енергетика, транспорт, производство, цифрови технологии) и съвместно да обсъди как могат да се оптимизират ползите от прехода на европейската промишленост към чиста енергия и как да се развият нашата глобална конкурентоспособност и международното сътрудничество.

³⁹ COM(2016) 763;

Необходимо е също държавите членки да вземат мерки по отношение на социалното, професионално-квалификационното и промишленото въздействие на прехода към чиста енергия и да отразят тези въздействия в своите национални планове относно климата и енергетиката. Комисията ще проучи как по най-добър начин **да подкрепи прехода в районите с интензивно използване на въглища и въглеродно-интензивните райони**. За тази цел тя ще работи в партньорство със стопанските субекти в тези райони, ще дава указания, по-специално за достъпа и използването на наличните фондове и програми, и ще насърчава обмена на добри практики, включително дискусиите за съответни пътни карти и нуждите от преквалификация, посредством целенасочени платформи.

В по-общ аспект Комисията ще осигурява платформи за секторите и работниците, така че те да могат да приспособят своите **професионални умения** към потребностите на прехода към чиста енергия. На база на опита по първите пилотни схеми към Европейска програма за придобиване на професионални умения⁴⁰ в секторите на автомобилните и морските технологии, през 2017 г. Комисията ще публикува нови Подробни планове за действие за секторно сътрудничество във връзка с професионалните умения (Blueprints for Sectoral Cooperation on Skills) в областта на възобновяемите енергийни източници и за строителния отрасъл, с насоченост към нисковъглеродните технологии.

Настоящият пакет от документи предвижда също засилване на действията на ЕС за отстраняване на **субсидиите за неефективни ползвания на изкопаеми горива**, в съответствие с международните ангажименти в рамките на Г7 и Г20, както и по Парижкото споразумение. Намалената, но все още значителна публична помощ за използването на нефтопродукти, въглища и други въглеродно интензивни горива продължава да изкривява енергийния пазар, създава стопанска неефективност и затруднява инвестициите, свързани с прехода към чиста енергия и иновацията. Предлагащата реформа на устройството на пазара е за отстраняване на приоритетното диспечирание на ползването на въглища, природен газ и торф и ще ограничи нуждата от механизми за осигуряване на електрогенерираща мощност, които често са свързани с използването на въглища. Комисията ще въведе също редовен мониторинг на субсидиите за използване на изкопаеми горива в ЕС и очаква държавите членки да използват своите планове в областта на енергетиката и климата за постепенно премахване на тези субсидии. Ще проведе оценка за пригодност и резултатност (REFIT) на регулаторната рамка на ЕС в областта на енергийните данъци, с оглед да определи възможни следващи стъпки в контекста на усилията за премахване на субсидиите за използване на изкопаеми горива.

Политиките на ЕС за **международно сътрудничество и развитие** са важни инструменти за подкрепа на глобалния преход към чиста енергия и помагат в този процес на нашите партньори в съседни страни и в развиващия се свят⁴¹.

⁴⁰ Вж. Съобщението „Нова европейска програма за умения: Съвместни усилия за укрепване на човешкия капитал, пригодността за заетост и конкурентоспособността“, COM (2016) 381.

⁴¹ Вж. Communication on a Proposal for a new European Consensus on Development – Our World, our Dignity, our Future, COM(2016) 740 (Съобщението за предложение за нов европейски консенсус за развитието — нашия свят, нашето достойнство и нашето бъдеще); също и Европейския план за инвестиране извън Съюза.

ЕС укрепва сътрудничеството в областта на енергийната ефективност със Западните Балкани, Турция и нашите южни и източни съседи. Започнаха първите четири пилотни проекта за увеличаване на инвестициите за енергийна ефективност в сградния сектор и вероятно през 2017 г. в техния обхват ще бъдат включени по-голям брой партньорски страни. ЕС ще засили също финансирането за енергийна ефективност на сгради в рамките на съответните финансови инструменти за сътрудничество със съседни страни и предприе единително сътрудничество.

Африка е привилегирован партньор на ЕС и Енергийното партньорство Африка — ЕС осигурява рамка за сътрудничество в областта на енергетиката. Също така, ЕС подкрепя Африканската инициатива за енергия от възобновяеми източници.

Европейският бизнес може да използва тези възможности за предлагане на своите умения чрез износ и инвестиране на глобалните конкурентни пазари в областта на възобновяемите енергийни източници. ЕС се стреми да сключи амбициозно споразумение за екологосъобразните стоки (environmental goods agreement) в рамките на Световната търговска организация, както и да постигне либерализация на екологосъобразните стоки и услуги и улесняване на търговията и инвестициите в генерирането на енергия от възобновяеми източници в рамките на своите двустранни търговски споразумения.

В приложение II „Ускоряване на прехода към чиста енергия“ са посочени някои от областите, в които някои конкретни дейности в краткосрочен план могат да бъдат засилени, пренасочени, или да бъдат подобрени съответните синергии, така че да се подпомогне създаването на работни места, икономическият растеж и инвестирането в Европа. Това следва също да помогне на държавите членки да изпълнят своите ангажименти за 2020 г. в областта на енергетиката и климата и да им даде възможност да бъдат амбициозни при определянето на своите цели за 2030 г., изпълними по икономически ефективен начин, като в същото време да насърчат други заинтересовани страни от публичния и частния сектор да се ангажират в по-голяма степен в прехода към чиста енергия.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Необходимо е всички законодателни предложения за Енергийния съюз, представени от Комисията през 2015 г. и 2016 г., да бъдат разглеждани като приоритетни съответно от Европейския парламент и Съвета. Това бе изтъкнато също от Европейския съвет през март 2016 г. и бе подкрепено от Европейския парламент. Постигнатият напредък ще бъде прегледан на пролетната сесия на Европейския съвет през 2017 г.

Европейският парламент и Съветът следва да запазят цялостната последователност на настоящия пакет и на по-ранните предложения на Комисията, например относно Системата за търговия с емисии, споделянето на усилията, земеползването и транспортната мобилност с ниски емисии.